

**ПРОГРАМА КУРСУ
“КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”
(Загальна частина)**

7 триместр

**Тема 1. Поняття, предмет, система кримінального права.
Поняття, система, методи науки кримінального права**

Поняття та предмет кримінального права. Завдання кримінального права. Об'єкти кримінально-правової охорони. Функції кримінального права. Принципи кримінального права. Взаємозв'язок норм Загальної та Особливої частин кримінального права. Зв'язок кримінального права з іншими галузями права. Предмет, задачі і методи науки кримінального права.

**Тема 2. Кримінальна відповідальність та її підстави.
Закон про кримінальну відповідальність**

Поняття кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність – різновид юридичної відповідальності.

Кримінально-правові відносини та момент їх виникнення. Форми реалізації кримінально-правових відносин. Підстава кримінальної відповідальності. Поняття закону про кримінальну відповідальність. Структура Кримінального кодексу. Види кримінально-правових норм. Тлумачення кримінального закону та його види.

Тема 3. Чинність кримінального законодавства в часі та просторі

Поняття чинності Кримінального кодексу. Набрання та втрата чинності КК. Поняття часу вчинення злочину. Зворотна дія кримінального закону в часі. Чинність кримінального закону

в просторі. Принципи чинності кримінального закону в просторі. Характеристика територіального принципу. Характеристика принципу громадянства. Характеристика універсального принципу кримінальної відповідальності. Правові наслідки засудження особи за межами України. Інститут видачі осіб, що обвинувачуються або засуджені за вчинення злочину.

Тема 4. Поняття злочину. Поняття складу злочину

Визначення поняття злочину в залежності від етапу розвитку суспільства. Ознаки злочину (суспільна небезпечність, винність, протиправність) та їх загальна характеристика. Застосування ч. 2 ст. 11 Кримінального кодексу. Відмінність злочину від інших правопорушень. Класифікація злочинів та її критерії. Поняття складу злочину. Значення складу злочину як єдиної підстави кримінальної відповідальності. Елементи і ознаки складу злочину. Види складів злочинів та критерії їх класифікації. Поняття кваліфікації злочинів.

Тема 5. Об'єкт злочину

Поняття об'єкта злочину. Структурні елементи суспільних відносин. Класифікація об'єктів злочинів "по вертикалі". Характеристика загального, родового та безпосереднього об'єктів. Кримінально-правове значення родового та безпосереднього об'єктів. Класифікація об'єктів по "горизонталі". Основний, додатковий обов'язковий та додатковий факультативний безпосередні об'єкти. Предмет злочину та його значення для кваліфікації злочинних діянь.

Тема 6. Об'єктивна сторона складу злочину

Поняття об'єктивної сторони складу злочину. Обов'язкові та факультативні ознаки об'єктивної сторони. Суспільно небезпечне діяння та його характеристика (злочинна дія та злочинна бездіяльність). Кримінально-правове значення непереборної сили, непереборного фізичного примусу та психічно-

го примусу. Кримінально-правова характеристика суспільно небезпечних наслідків. Класифікація суспільно небезпечних наслідків (матеріальні, нематеріальні, основні, додаткові). Кримінально-правове значення суспільно небезпечних наслідків. Причинний зв'язок між діями і суспільно небезпечними наслідками. Філософські концепції причинного зв'язку та їх використання в різних кримінально-правових теоріях. Кримінально-правовий зміст та значення причинного зв'язку. Місце, час, обстановка, спосіб та засоби вчинення злочину як факультативні ознаки об'єктивної сторони складу злочину. Їх значення для кваліфікації злочинних діянь.

Тема 7. Суб'єкт злочину

Поняття суб'єкта злочину. Ознаки суб'єкта злочину. Вік кримінальної відповідальності та порядок його встановлення. Загальний та спеціальний суб'єкт злочину. Види та ознаки спеціального суб'єкта злочину. Їх кримінально-правове значення. Неосудність та її критерії. Характеристика медичного та юридичного критеріїв. Обмежена осудність та її кримінально-правове значення. Кримінальна відповідальність за злочини, вчинені в стані сп'яніння.

Тема 8. Суб'єктивна сторона складу злочину

Поняття суб'єктивної сторони складу злочину. Обов'язкова та факультативні ознаки суб'єктивної сторони складу злочину. Поняття і значення вини. Сутність, зміст, форми вини. Умисел та його види. Формула прямого умислу. Формула непрямого умислу. Необережність та її види. Характеристика злочинної самовпевненості. Характеристика злочинної недбалості. Невинно заподіяна шкода (казус). Характеристика мотиву, мети, емоцій як факультативних ознак суб'єктивної сторони складу злочину. Значення факультативних ознак при кваліфікації злочинів. Афект та його кримінально-правове значення. Помилка в кримінальному праві. Види та кримінально-правове значення помилок.

Тема 9. Стадії злочину

Поняття стадій злочину. Види стадій вчинення навмисного злочину. Поняття закінченого злочину. Поняття готування до злочину та його характеристика. Поняття замаху на злочин та його види. Характеристика закінченого та незакінченого замаху. Кримінально-правове значення попередньої злочинної діяльності. Добровільна відмова від закінчення злочину та її характеристика. Кримінально-правове значення стадій злочину.

Тема 10. Співучасть у злочині

Поняття співучасті у злочині. Об'єктивні і суб'єктивні ознаки співучасті. Види співучасників. Характеристика ознак виконавця, організатора, підбурювача, пособника. Форми співучасті у злочині. Кримінально-правова характеристика простої співучасті (співвиконавства) та складної співучасті (з розподілом ролей, вчинення злочину групою осіб за попередньою домовленістю, організованою групою та злочинною організацією). Співучасть у злочинах із спеціальним суб'єктом. Експес виконавця. Відповідальність співучасників. Поняття причетності до злочину та її види.

Кримінально-правове значення причетності до злочину. Кримінально-правова характеристика добровільної відмови співучасників.

Тема 11. Повторність, сукупність та рецидив злочинів

Поняття, ознаки та види одиничного злочину. Кримінально-правова характеристика продовжуваного та триваючого злочинів. Поняття, ознаки та види множинності злочинів. Поняття та кримінально-правова характеристика повторності злочинів (ознаки, види). Кваліфікація повторності тотожних та

однорідних злочинів. Поняття та кримінально-правова характеристика сукупності злочинів. Реальна та ідеальна сукупність. Поняття та значення конкуренції норм. Поняття та види рецидиву злочинів (загальний, спеціальний). Юридичні наслідки рецидиву.

Тема 12. Обставини, що виключають злочинність діяння

Поняття і види обставин, що виключають злочинність діяння. Кримінально-правова характеристика необхідної та уявної оборони. Умови правомірності захисту. Правомірність заподіяння шкоди особі, що вчинила злочин. Кримінально-правова характеристика крайньої необхідності. Кримінально-правова характеристика фізичного або психічного примусу, виконання наказу або розпорядження, діяння, пов'язаного з ризиком, виконання спеціального завдання з попередження чи розкриття злочинної діяльності організованої групи чи злочинної організації.

Тема 13. Звільнення від кримінальної відповідальності

Поняття звільнення від кримінальної відповідальності. Правові підстави та порядок звільнення від кримінальної відповідальності.

Особливості звільнення від кримінальної відповідальності:

- 1) у зв'язку з дійовим каяттям;
- 2) у зв'язку з примиренням винного з потерпілим;
- 3) у зв'язку з передачею особи на поруки;
- 4) у зв'язку із зміною обстановки;
- 5) у зв'язку із закінченням строків давності;
- 6) на підставі закону України про амністію.

Тема 14. Поняття і мета покарання. Система і види покарань

Поняття і ознаки покарання. Кара, виправлення засуджених, загальна та спеціальна превенція – складові мети покарання. Система та види покарань. Характеристика покарань. Штраф. Позбавлення військового, спеціального звання, рангу, чину або кваліфікаційного класу. Позбавлення права обіймати певні посади або займатись певною діяльністю. Громадські роботи. Виправні роботи. Службові обмеження для військовослужбовців. Конфіскація майна. Арешт. Обмеження волі. Тримання в дисциплінарному батальйоні військовослужбовців. Позбавлення волі на певний строк. Довічне позбавлення волі. Основні та додаткові покарання.

Тема 15. Призначення покарання

Загальні засади призначення покарань. Принципи призначення покарань. Зв'язок призначення покарань з метою загальної та спеціальної превенції. Обставини, які обтяжують і пом'якшують покарання. Призначення покарання за незакінчений злочин і за злочин, вчинений у співучасті. Призначення більш м'якого покарання, ніж передбачено законом. Призначення покарань за сукупністю злочинів. Призначення покарань за сукупністю вироків. Правила складання покарань і зарахування строку попереднього ув'язнення. Межі остаточного покарання, що призначається за сукупністю вироків. Обчислення строків покарання.

Тема 16. Звільнення від покарання та відбування покарання

Поняття звільнення від покарання та його відбування. Загальні підстави звільнення від покарання та його відбування. Відмінність звільнення від покарання та відбування покарання від звільнення від кримінальної відповідальності. Види звільнення від покарання та його відбування. Звільнення від покарання особи у зв'язку з втратою нею суспільної небезпеч-

ності, закінченням строків давності. Інші види безумовного звільнення від покарання. Звільнення від відбування покарання з випробуванням. Звільнення від відбування покарання з випробуванням вагітних жінок і жінок, які мають дітей віком до семи років. Інші види умовного звільнення від покарання. Різновиди заміни покарання більш м'яким. Особливості звільнення від покарання та його відбування на підставі закону України про амністію або акта про помилування.

Тема 17. Судимість. Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування

Поняття судимості. Правові наслідки судимості (загально-правові та кримінально-правові). Строки погашення судимості. Обчислення строків погашення судимості при перебігу давності виконання вироку, при умовно-достроковому звільненні від покарання чи заміни його більш м'яким. Переривання строку погашення судимості. Зняття судимості. Поняття та мета примусових заходів медичного характеру. Види примусових заходів медичного характеру. Продовження, зміна або припинення застосування примусових заходів медичного характеру. Поняття примусового лікування. Особи, до яких може бути застосоване примусове лікування. Місця примусового лікування.

Тема 18. Особливості кримінальної відповідальності та покарання неповнолітніх

Неповнолітні як суб'єкти кримінально-правових відносин. Умови застосування до неповнолітніх примусових заходів виховного характеру. Види покарань, що можуть бути застосовані до неповнолітніх. Призначення покарань неповнолітнім. Звільнення від кримінальної відповідальності та від покарання із застосуванням заходів виховного характеру та у зв'язку із закінченням строків давності. Застосування умовно-дострокового звільнення від відбування покарання неповнолітніх. Особливості погашення та зняття судимості щодо осіб, які вчинили злочин до досягнення ними вісімнадцятирічного віку.